

Ohlédnutí za prvním ročníkem skladatelské soutěže koncertního melodramu

Katedra hudební teorie HAMU ve spolupráci se Společností Zdeňka Fibicha zorganizovala na podzim 2019 první ročník Mezinárodní soutěže Zdeňka Fibicha v kompozici melodramů, pod záštitou České komise pro UNESCO. Soutěžní skladba byla vypsána pro jednoho recitátora či jednu recitátorku a klavír a měla se pohybovat v rozmezí 5–8 minut.

Vznik soutěže podnítilo několik důležitých okolností – především zájem organizátorů Mezinárodní soutěže Zdeňka Fibicha v interpretaci melodramů, existující pod hlavičkou Společnosti Zdeňka Fibicha již 20 let, o rozšíření soudobých skladeb. Nově vzniklá díla jsou následně nabízena účastníkům paralelně fungující interpretační soutěže¹ k zařazení do závěrečného třetího kola, v ideálním případě by se vítězná skladba kompoziční soutěže stala pro interprety jednou z povinných. To se však v roce 2019 nestalo.

Katedra hudební teorie HAMU převzala organizaci skladatelské soutěže z vědeckých pohnutek, protože její bádání je částečně zaměřeno na strukturu tohoto žánru. Na základě výsledků našeho výzkumu² byl vytvořen výčet aspektů, které porota při hodnocení sledovala: volba textu, způsob jeho hudebního vyjádření, forma skladby, instrumentační stránka kompozice, řešení architektonického problému melodramu a celková posluchačská působivost. Volba textu je prvním a také určujícím rozhodnutím skladatele. Je založena na jeho dobrém odhadu, zda text nabízí příležitost ke společnému působení s hudbou, a to tak, aby došlo ke vzniku nové umělecké jednoty. Způsob hudebního vyjádření textu představuje volbu jednotlivých prostředků partnerské hudební kompozice k textu, které nejvíce podpoří jeho smysl, a navíc ho obsahově konkretizují. Vůdčím korektivem pro konstelaci kompozičních prostředků je adekvátní volba slohu

2 Např.: Jiří Bezděk – Věra Šustíková. Metodologie strukturální analýzy koncertního melodramu. *Teoretické reflexe hudební výchovy* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2018, roč. 14, č. 2, s. 15 Dostupné z: http://www.ped.muni.cz/wmus/studium/doktor/teoreticke_reflexe_hv_14_2/obsah.htm (cit. 26. 4. 2019).

1 Více informací o vyhlášení obou soutěží online, dostupné z: <http://melodramfest.cz/soutez/> (cit. 2. 3. 2020).

Daniel Wiesner při interpretaci soutěžní skladby.
Autor fotografie Martin Myslivec.

Herec Filip Sychra. Autor fotografie Martin Myslivec.

a stylu hudebního vyjádření. Do této sféry patří též rozhodnutí skladatele, zda bude text fixovat do napsaného rytmu, nebo jej bude umisťovat jen přibližně k notové tkáni a konkrétní lokalizaci pak nechá na recitátorovi.³ Forma skladby představuje umístění zvolených hudebních prostředků v paralelním znění s textem do smysluplných celků. Zde se také odráží autorova schopnost podpořit společné působení hudby a textu v rovině organizace celku. Řešení architektonického problému melodramu je řízeno skladatelskou podporou dramatické výstavby slovesné interpretace, tj. jeho odhadem pro míru slovního spádu v jednotlivých situacích a instinktem pro časovou koordinaci interpretovaného textu a hudební věty. Zde mohou komponistovi pomoci dosavadní zkušenosti z práce s textem i šíře jeho analytického rozhledu. Z předcházejících řádků vyplývá, jak velké množství tvůrčích podmínek má

kvalitní melodram splnit. Nutnost působit silným uměleckým dojmem je samozřejmostí.

Soutěž byla určena pro skladatele bez omezení věku a národnosti. Jazyk textu nebyl stanoven. Do soutěže bylo přihlášeno celkem osm melodramů. Porota pracovala s anonymizovanými skladbami a k odtažení jmen autorů došlo až při předávání cen. Klání mělo dvě kola, přičemž všechny skladby postoupivší do kola druhého byly provedeny na koncertě v Galerii HAMU 26. října 2019. Konání této akce umožnily finanční dotace Nadace Život umělce a Nadace Osa-talent.

Objektivní průběh finále byl podpořen nejen anonymitou autorů, ale i dramaturgicky tím, že všechny skladby provedli stejní interpreti – herci Marta Hrachovinová a Filip Sychra a klavírista Daniel Wiesner. Režii měla ve všech soutěžních skladbách Věra Šustíková. Do poroty zasedla literární vědkyně Dagmar Mocná a skladatelé Daniel Chudovský (Slovensko), Miroslav Pudlák, Jiří Teml a Jiří Bezděk. Po napínavém večeru byly vyhlášeny následující výsledky: první ani třetí cena nebyly uděleny, o druhé místo se podělili Patrik Kako za dílo *32'14*, Kateřina Trojanová za cyklus melodramů *Bolest* a Michaela Augustinová za

3 Viz např.: Vladimír Tichý. K hudebně-kinetickým aspektům vztahu hudby a slova v melodramu. In: Jana Fojtíková – Věra Šustíková (eds). *Fibich – melodram – secese*. Praha: Česká hudební společnost – Společnost Zdeňka Fibicha – Národní muzeum – Muzeum české hudby, 2000, s. 199–214.

skladbu *Kosmologie*. Posledně jmenovaná získala i speciální Cenu interpretů. Cenu publika si za melodram *Město* odnesl Radek Schejbal.

Z výsledků soutěže vyplývá, že žádná z přihlášených skladeb nenaplnila podle poroty všechny požadavky. Ocenění tvůrci se však k ideálnímu stavu přece jen přiblížili nejvíce. Nejrozsáhlejší text mezi nimi zhudebnila Michaela Augustinová, studentka skladby na HAMU u Hanuše Bartoně. Povídka Ilji Hurníka *Kosmologie* (z cyklu *Modrý notýsek*), kterou ztvárnila ještě za svých konzervatorních studií, v sobě skrývá filozofický základ zahalený do humorného tónu. Autorka hudby využila pro vlastní interpretaci povídky ve vysoké míře tematické práce v oblasti neoklasického hudebního vyjadřování i praxi úspěšné klavíristky.

Závažný text básně Vladimíra Holana si zvolila studentka plzeňské konzervatoře Kateřina Trojanová. Její neotřelé zpracování bylo moderně úsporné, přitom koncentrované. Autorce hudby bezesporu

přináší Holanovy verše velmi silné subjektivní prožitky, které přetavila do melodramatické formy.

S největší tvůrčí odvahou se do tvorby soutěžního melodramu ponořil slovenský skladatel Patrik Kako, který civilní verše svého krajana Kristiana Grupáče vybavil prostředky blízkými témbrovému využití hlasu. K tomu znělo citlivě traktované piano préparé. Výsledek odbornou porotu silně zaujal.

Publikum však v anketě zvolilo jako nejpůsobivější tradičně pojaté *Město* od Radka Schejbal. Dílo bylo napsáno podle stejnojmenné básně H. P. Lovecrafta v českém překladu Hany Novákové.

Pražské direktoriáty interpretační a skladatelské soutěže koncertního melodramu rozhodly, že se napříště budou disciplíny každoročně střídát. V roce 2020 bude proto následovat soutěž interpretační, o rok později opět přijdou na řadu skladatelé. Snad se tedy v dalším ročníku objeví první vítěz.

Herečka Marta Hrachovinová.
Autor fotografie Martin Myslivec.

Porota soutěže při práci. Autor fotografie Martin Myslivec.

Call for Papers! 90s

Redakce odborného časopisu *ArteActa* vypisuje call for papers na příspěvky do tematického čísla pro rok 2021:

Devadesátky ve střední a východní Evropě

Poslední dekáda 20. století znamenala v oblasti performativního umění zásadní obrat. Změny režimů v bývalém východním bloku vytvořily podmínky, s nimiž se umělci a představitelé kultury museli tvořivě vyrovnávat. Transformace 90. let se dotkla performativního umění nejen po stránce organizační, ale i estetické. ● Došlo k proměně tradičních kulturních sítí a institucí i způsobů vzniku samotných uměleckých děl. Objevili se nezávislí tvůrci i tvůrci, kteří svou tvorbu dokázali úspěšně komercializovat. Umělci ze zemí střední a východní Evropy se po dlouhé době dostali do bezprostředního a svobodného kontaktu s aktuálním uměleckým a kulturním děním v zahraničí. Z druhé strany se museli vyrovnávat s turbulentní proměnou společností, pro které tvořili, i jejich představami a nároky na současné umění. V neposlední řadě je pro 90. léta 20. století charakteristické intenzivní hledání nového estetického jazyka. Toto hledání se pohybovalo od idealistických návratů do „zlatých dob“ té které národní kultury až po odmítnutí podob tehdejšího umění a vykročení směrem k radikálním estetikám. ● Pro tematické číslo časopisu *ArteActa* přijímáme odborné studie, které zkoumají podoby a proměny performativního umění (audiovize, divadlo a kulturní performance, hudba, tanec a nová performativní média) v některé ze zemí bývalého východního bloku. Po domluvě s redakcí přijímáme i návrhy textů, které výše uvedená témata uchopí esejistickým způsobem. ● Jazyk příspěvků: čeština, slovenština, angličtina ● Předpokládaná délka odborných studií: 15–30 normostran ● Texty musí splňovat formální parametry časopisu – viz rubrika Pravidla formální úpravy textů na <https://arteacta.cz/o-casopisu/>.

The editors of the journal *ArteActa* are pleased to announce the call for papers for their thematic issue for 2021:

The Nineties in Central and Eastern Europe

The last decade of the 20th century heralded a major turning point in the field of performative art. Regime changes in the former Eastern Bloc created conditions which artists and cultural representatives needed to deal with creatively, and the transformations of the 1990s not only affected performative art in the realm of organization, but aesthetically as well. ● On the one hand, this change has led to a transformation of traditional cultural networks and institutions as well as the means of creating works of art themselves. Independent artists, as well as artists who were able to successfully commercialize their own artwork, appeared and, after a long period, artists from Central and Eastern Europe finally came into contact with contemporary artistic and cultural trends abroad. On the other hand, they had to cope with the turbulent transformation of society for which they were creating, as well as for the conceptions and demands of contemporary art. Last, but not least, the 1990s were characterized by the intense search for a new aesthetic language, a search which moved from an idealistic return to a “golden age” of a particular national culture to the rejection of forms of then-contemporary art and setting off in the direction of radical aesthetics. ● For this thematic issue of the journal *ArteActa*, we are looking for scholarly studies which explore the forms and foundations of performative art (audiovisual field, theatre, music, dance, and new performative media) in various lands of the former Eastern Bloc. Upon the editors' agreement, we will also accept proposals for texts which grapple with the given themes in an essayistic manner. ● Contribution languages: Czech, Slovak, English ● Required length of scholarly studies: 15 – 30 pages (1800 characters per page) ● Texts must fulfill the journal's formal parameters – see the rubric, “Rules for the formal editing of texts” at: <https://arteacta.cz/o-casopisu/>

- Deadline na dodání hotových textů: 31. 3. 2021
- Deadline for submission of completed texts: March 31, 2021
- Abstrakty spolu se stručným CV/biogramem zasílejte na mailovou adresu redakce@arteacta.cz.
- Please send abstracts along with a short CV/biography to: redakce@arteacta.cz
- V případě jakýchkoliv otázek se neváhejte obrátit na redakci časopisu!
- In the case of any questions, please do not hesitate to contact the editorial staff of the journal!

www.arteacta.cz

redakce@arteacta.cz